

”Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. […] Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja.” (POPS2014:28)

Tavoitteellinen observointi TOPSI 3 Kielitietoisuus

Etsi oma harkkaluokkaryhmäsi

Luokkahuonevuorovaikutuksen havainnoinnin prosessit

1. **Havaitseminen:** opettajan huomio kohdistuu johonkin opetusvuoro-vaikutuksen osatekijään (esim. oppilaiden tai ryhmän toimintaan, opittavan asian ymmärtämiseen)
2. **Tulkinta:** opettaja tulkitsee havaitsemaansa kokemustensa, tietojensa ja oppilaan/ryhmän tuntemuksen perusteella
3. **Päätöksenteko:** havaintojen teon ja tulkintojensa pohjalta opettaja päätyy johonkin toimintaan

Topseissa pyritään tukemaan luokkahuonevuorovaikutuksen havainnointitaidon kehittymistä

Engl myös teacher noticing, professional vision

Yhteistä jälkipohdintaa itsenäisestä observaatiosta 1. periodissa

Miten havainnointi sujui? Millaisia havaintoja teit?

Observaatio 1 (ryhmä, vertaissuhteet): Tee havaintoja luokan ryhmädynamiikasta ja vertaissuhteista. Miten oppilaat toimivat keskenään? Miltä vertaissuhteet näyttävät? Kiinnitä myös huomiota vertaisoppimiseen. Luodaanko oppitunnilla mahdollisuuksia siihen? Miten?

Observaatio 2 (tunteet): Havainnoi oppilaiden myönteisiä ja kielteisiä tunteita oppimistilanteen aikana. Millaisia havaintoja teet ja mihin havaintosi perustuvat? Millaisissa tilanteissa tunteita näyttää viriävän? Miten niitä ilmaistaan? Mitä niiden ilmaisemisesta seuraa?

Observaatio 3 (tunteet): Kiinnitä huomioita seuraaviin asioihin: Miten oppilaiden tunteet vaihtelevat yhden oppitunnin aikana? Valitse yhden observaatiotunnin aikana luokasta yksi lapsi, jota seuraat erityisesti. Jos mahdollista, kysy lapselta oppitunnin jälkeen millaisia tunteita hänellä oli oppitunnin aikana. Pohdi vastausta suhteessa omiin havaintoihisi.

Observaatiot 4,5: Valitse observoitava asia edellisistä tehtävistä.

Kielitietoisuus ja kielitietoinen opettaminen

Tarinatuokio

- Leo Lionni:
  Fish is fish
  (Kala on kalaa)

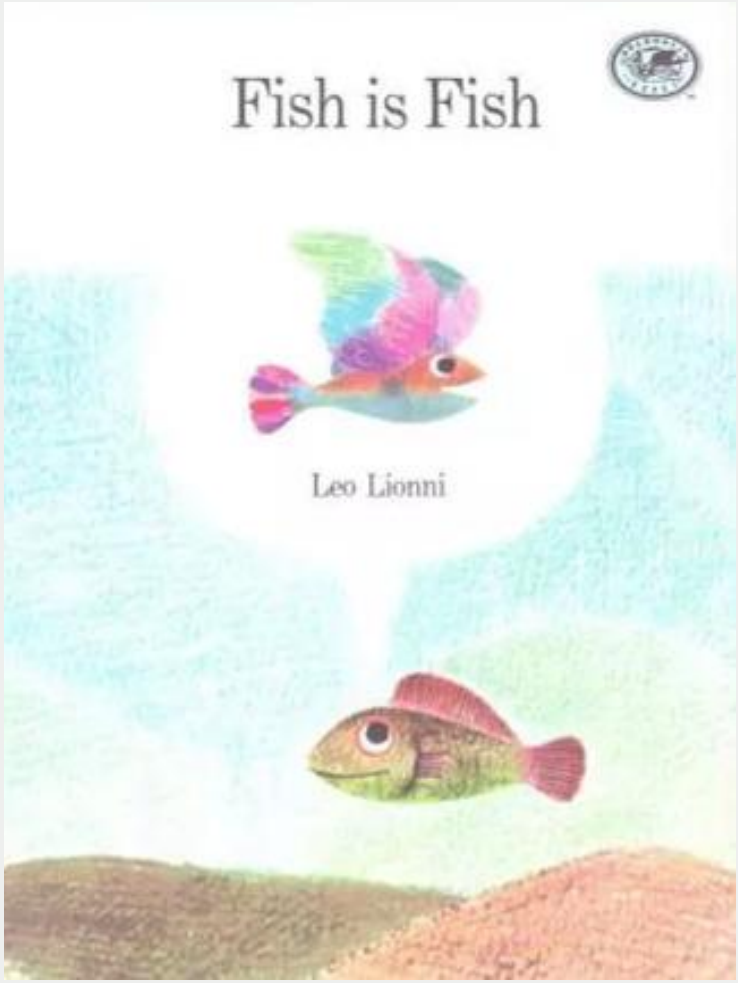

https://youtu.be/Xp0F9HLYnck

Tarinan pohdintaa yhteisesti

- Mikä kiehtoo kalaa, kun hän kuuntelee sammakon tarinoita?
- Millaisia linnut, lehmät ja ihmiset ovat kalan mielikuvissa ja miksi?
- Miksi kalan oli vaarallista lähteä yksin?
- Loppuiko tarina onnellisesti kalan kannalta?
- Mikä rooli opettajilla on, kun oppilaat alkavat kuulla ja oppia uusia asioita maailmasta?
- Miten opettajat voivat paremmin valmistaa oppilaita oppimaan ja laajentamaan ymmärrystään maailmasta?

Ennakkotehtävä

- Lue yleiskatsaus kielitietoisesta matematiikasta eNorssin Kielitietoisen opettajan oppaasta https://enorssi.fi/wordpress/wp-content/uploads/Kielitietoisen-opettajan-opas-12-2019.pdf (sivut 16 - 18). Tekstissä on käytännöllisiä esimerkkejä kielitietoisesta matematiikasta ja teoreettisempi yleiskatsaus siitä, miksi on tärkeää olla kielitietoinen.

- Mitä esimerkkejä ja taustatietoja löydät tekstistä? Valmistaudu keskustelemaan löydöksistänne yhdessä.

Pohdintaa pienryhmissä/ryhmässä

- Mitä kielitietoinen opettaminen mielestäsi tarkoittaa tai miten se näkyy luokan vuorovaikutuksessa?
- Millä tavoin kielitietoisuus voi tukea lapsen osallistumista luokkahuoneessa / koulun toiminnassa?

Kielitietoisuuden merkityksestä

- Tärkeää tiedostaa
  - kielen merkitys vuorovaikutukselle, tiedon jäsentelylle, identiteetille, ajattelulle, yksilölle sekä suhteiden ja ymmärryksen rakentumiselle
  - kielen tilanteisuus – oppiaineen kieli, koulukieli, arkikieli sekä eri tilanteissa käytettävä kieli
    - → jokaisella oppiaineella oma kielensä ja/tai kielenkäyttötapansa, vrt. esim. luonnontieteet, historia, liikunta
    - → vrt. myös esim. viralliset ja epäviralliset kielenkäytöntilanteet
  - monikielisyys (myös murteet ja variantit)
  - kieliin liittyvät ideologiat ja uskomukset
    - → esim. eri kielten tai eri kieliosaamisen arvottaminen
  - opettajan oma rooli kielitietoisena ja kielellisenä mallina

Kielitietoisuuden merkityksestä

- Kielitietoisuudesta on hyötyä **kaikille oppijoille**, oppilaan taustasta riippumatta
- Kielitietoiset käytänteet tukevat oppimista ja oppilaan hyvinvointia, esim.
  - monikielisyyden salliminen ja tukeminen luokkahuoneessa ja koulussa
  - audio-visuaaliset apukeinot, tekstien ja termien avaaminen, eleet ja ilmeet, kirjalliset ohjeet, kuvat…
  - multimodaalisuus

Kielitietoisuus ja PID-malli

- **Havaitseminen**
  - Miten opettaja käyttää kieltä/kieliä?
  - Kuinka opettajan kieli auttaa oppilaita seuraamaan / ymmärtämään opetusta?
  - Kuinka opettaja voi nähdä, ovatko oppilaat ymmärtäneet sanoman?

- **Tulkinta**
  - Miten opettajan ymmärrys oppilaista ja oppilaiden kielellisestä ja kulttuurisesta taustasta ohjaa tilanteesta tehtäviä tulkintoja?

- **Päätöksenteko**
  - Mitä kielellisiä keinoja opettaja (voi) käyttää, jos oppilas ei ymmärtänyt?
  - Kuinka opettaja reagoi, jos oppilas ei näytä ymmärtävän tehtävää / seuraavan opetusta?

Video I (käsityön tunti)

- Havainnoi vuorovaikutusta opettajan ja oppilaiden välillä.
  - Millaisia havaintoja teit oppilaiden kielellisestä toiminnasta?
  - Kuinka opettaja saa oppilaiden huomion kiinnittymään aiheeseen ja millaisia kielellisiä keinoja hän käyttää oppilaiden osallistamiseksi?
- Varaudu kirjoittamaan ajatuksiasi ja keskustelemaan havainnoistasi

Video II (Matematiikan tunti)

- Havainnoi vuorovaikutusta opettajan ja oppilaiden välillä.
  - Minkälaisia tukitoimia opettaja käytti, jotta oppilaat ymmärtäisivät, mitä tehdä (kielelliset, ei-kielelliset)?
  - Millaisia havaintoja teet arkikielen ja oppiaineelle spesifin kielen suhteesta opetuksessa
- Varaudu kirjoittamaan ajatuksiasi ja keskustelemaan havainnoistasi

Video II

- Katsotaanpa video toiseen kertaan
- Havainnoinnit (kaksi ryhmää)
  - 1) seuratkaa opettajan kielenkäyttöä ja opettajan vuorovaikutuksellista tukea (kielellinen, ei-kielellinen),
  - 2) huomioikaa oppilaita ja heidän käyttäytymistään luokkahuoneessa
- Varautukaa kertomaan toiselle ryhmälle havainnoistanne

Koko ryhmän keskustelu

Pohdittavaksi

- Tutki eNorssin Kielitietoisen opettajan oppaan osaa 2.2.1 (sivut 9 - 15).
  - https://enorssi.fi/wordpress/wp-content/uploads/Kielitietoisen-opettajan-opas-12-2019.pdf
- Käykää lista läpi ja pohtikaa: Mikä on tuttua? Mikä on yllättävää? Mikä on hyödyllistä huomata? Miksi nämä kohdat ovat tärkeitä?

Pohdittavaksi

- Millaisia tilanteita odotatte havaitsevanne harjoittelussa? Millaista niistä huomaatte?
  - Kokeet tai muut arviointitilanteet
  - Lukeminen
  - Kirjoittaminen
  - Kuunteleminen
  - Puhuminen

Voit käyttää harjoittelujesi aikana LISTiacin havainnointiprotokollaa (ks. *Kysymyksiä luokkahuonehavainnointeja varten*) reflektoidaksesi tapahtumia luokkahuoneissa sekä omia käytänteitäsi ja ajatuksia

Ohjeistus havainnointiin (4 x 45 min)

Observaatio 1 (kielitietoisuus): kts. LISTiacin *Kysymyksiä luokkahuonehavainnointeja varten* ja täytä valitsemastasi kahdesta teemasta

Observaatio 2 (kielitietoisuus & demokratiakasvatus): havainnoi millaisia sääntöjä tai rutiineja luokkahuoneessa suoritetaan. Miten ne avaavat tai sulkevat mahdollisuuksia eri oppilailta? Hyödynnä havainnoinnissasi ”demokratiaperhosta”.

Observaatio 3 (demokratiakasvatus): Havainnoi luokkahuonetta demokratiakasvatuksen näkökulmasta kiinnittäen huomiota opettajan ja oppilaiden välisiin ja oppilaiden keskinäisiin suhteisiin.

- Miten vapaus, tasa-arvo ja pluralismi (moniarvoisuus) näkyy luokkahuoneessa? Onko näiden välillä havaittavissa jännitteitä?
- Millainen on oppilaiden rooli oppilailla on luokkahuoneessa (esim. aktiivinen/passiivinen)? Mihin havaintoihin ja tulkintoihin näkemyksesi perustuu?

Observaatio 4 & 5 valitsemistasi aiheista yltä

Muista tehdä muistiinpanoja havainnoistasi Propea varten!

Aikaa havainnointien tekemiseen joululomaan saakka + tammikuun alussa

Topsit 3 ja 4 sisältävät yhteensä 5 x 45 min observointia norssilla viikkojen 44-50 aikana Topsi 4 (vkolla 45) teemoihin liittyvän observaation ohjeistus annetaan ensi kerralla.

Pikkujoulutyöryhmä

- 1. vuoden opeopiskelijain pikkujoulut
  RUU D104 Helenassa
  ke 9.12. klo 10.15-12.00
- Jokainen kotiryhmä suunnittelee ja toteuttaa osallistavan, pienen n. 5-10 min ohjelmanumeron
- Voi liittyä harkkaan tai jouluun tai …
- Ideoita? Rikkinäinen puhelin ehkä?

Topsi 4
Demokratiakasvatus

Ennakkotehtävä:
Lukekaa Aleksi Fornaciarin ja Perttu Männistön kirjoitus *Demokratiakasvatuksen lähtökohdat ja perusperiaatteet* (2017) Teoksesta: Hyvän lähteillä. Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus opetustyössä. (s. 36-55)
https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/55851/9789513971113.pdf?sequence=1&isAllowed=y